

OBSAH

I. ÚVOD

1 Anatomie dutiny ústní, hltanu a krku

(V. Chrobok, P. Komínek, M. Černý) 18

1.1 Dutina ústní 18

1.2 Hltan 22

1.3 Waldeyerův lymfatický okruh 28

1.4 Fascie krku 29

1.5 Lymfatický systém krku 30

2 Epidemiologie a rizikové faktory (J. Klozar, M. Chovanec) 34

2.1 Epidemiologie nádorů rtů, dutiny ústní, orofaryngu a nazofaryngu 34

2.2 Rizikové faktory 36

3 Molekulární patogeneze (J. Laco) 42

3.1 Molekulární patogeneze dlaždicobuněčného karcinomu dutiny ústní a orofaryngu 42

3.2 Molekulární patogeneze karcinomu nazofaryngu 47

4 Význam virů v patogenezi karcinomu nazofaryngu a orofaryngu

(J. Laco, J. Klozar) 49

4.1 Význam virů v patogenezi lidských nádorů 49

4.2 Význam viru Epstein-Barrové v patogenezi karcinomu nazofaryngu 50

4.3 Význam lidských papilomavirů v patogenezi karcinomu orofaryngu 52

II. DIAGNOSTIKA

5 Symptomatologie (P. Čelakovský, J. Neuwirthová) 64

5.1 Karcinom rtů a dutiny ústní 64

5.2 Karcinom orofaryngu 65

5.3 Karcinom nazofaryngu 67

6 Klinické vyšetření (H. Binková, P. Čelakovský) 71

6.1 Anamnéza 71

6.2 Aspekce, palpce 72

6.3 Endoskopie a biopsie 74

6.4 Ostatní komplementární vyšetření 76

7	Zobrazovací vyšetření (<i>J. Dědková, V. Chrobok, P. Čelakovský, M. Pažourková, J. Vaniček, J. Žižka, J. Astl</i>)	78
7.1	Zobrazovací techniky	78
7.2	Radiodiagnostika karcinomu dutiny ústní a hltanu	85
8	Histologické vyšetření (<i>A. Ryška</i>)	97
8.1	Obecná pravidla pro odběr tkáně k histologickému vyšetření	97
8.2	Základní úkoly pro histologické vyšetření	98
8.3	Odlišení pseudotumorózních afekcí od pravého nádoru	98
8.4	Diferenciálně diagnostické odlišení prekancerózních změn od invazivního nádoru	99
8.5	Potvrzení diagnózy malignity, odlišení primární léze od metastatického postižení	100
8.6	Histologické zařazení nádoru (typing)	101
8.7	Dlaždicobuněčný karcinom a podtypy	102
8.8	Histologický grading a staging	104
8.9	Vyloučení či potvrzení recidivy malignity	104
9	Prekancerózy dutiny ústní a hltanu (<i>J. Laco</i>)	106
9.1	Prekancerózní choroby	106
9.2	Epiteliální prekursorové léze	107
10	Diagnostická rozvaha u slizničních lézí dutiny ústní (<i>R. Slezák, V. Radochová</i>)	115
10.1	Diagnostická rozvaha u tkáňových defektů ústní sliznice	115
10.2	Diagnostická rozvaha u prominencí v dutině ústní	121
10.3	Diagnostická rozvaha u bělavých ploch v dutině ústní	126
10.4	Diagnostická rozvaha u afekcí retní červeně	129
11	Detekce sentinelové uzliny (<i>L. Mrzena</i>)	132
11.1	Princip detekce sentinelové lymfatické uzliny	132
11.2	Postavení biopsie sentinelové uzliny v léčbě nádorů hlavy a krku	134
12	TNM klasifikace (<i>P. Čelakovský, J. Neuwirthová</i>)	137
12.1	Obecné principy klasifikace	137
12.2	Karcinom rtu a dutiny ústní	138
12.3	Karcinom orofaryngu	139
12.4	Karcinom nazofaryngu	140
12.5	Regionální mízní uzliny	141

III. LÉČBA – OBECNÁ ČÁST

13	Chirurgická léčba karcinomů dutiny ústní a hltanu <i>(P. Smilek, M. Vošmik, V. Chrobok, J. Klozar, B. Gál, P. Komínek)</i>	152
13.1	Chirurgická léčba.....	153
13.2	Multidisciplinární léčba.....	159
14	Obecné zásady radioterapie nádorů hlavy a krku <i>(T. Novotný, M. Vošmik)</i>	162
14.1	Používané formy radioterapie	163
14.2	Plánování zevní radioterapie	165
14.3	Ozařovací techniky zevní radioterapie	167
14.4	Frakcionace a dávka ozáření zevní radioterapie	171
14.5	Kombinace zevní radioterapie a systémové léčby	172
15	Obecné zásady systémové léčby nádorů hlavy a krku <i>(Z. Mechl)</i>	173
15.1	Chemoterapie.....	174
15.2	Cytostatika	175
15.3	Cílená molekulární terapie karcinomů orofaryngu	175
15.4	Biomarkery, predikce a rezistence.....	177
16	Toxicita nechirurgické léčby <i>(M. Vošmik, J. Petera, M. Hodek, T. Novotný)</i>	179
16.1	Toxicita léčby zářením	179
16.2	Toxicita systémové léčby	186
17	Ošetrovatelská péče po operaci a aktinoterapii dutiny ústní a hltanu <i>(A. Pellant, J. Mejzlík, J. Škvrňáková)</i>	189
17.1	Ošetrovatelská péče u ambulantně prováděných výkonů	189
17.2	Ošetrovatelská péče u hospitalizovaných nemocných	190
17.3	Pooperační komplikace a dlouhodobé obtíže nemocných z pohledu ošetrovatelství.....	195
17.4	Ošetrovatelská péče po radioterapii	198
17.5	Dispensární péče	199
17.6	Ošetrovatelské diagnózy.....	200
18	Kvalita života a funkční rehabilitace <i>(J. Rottenberg)</i>	204
18.1	Objektivní změny kvality života onkologicky nemocných.....	204
18.2	Kvantifikace změn kvality života, performance status	208
18.3	Subjektivní hledisko kvality života onkologicky nemocných, etické hranice onkologické léčby.....	209

18.4	Kvalita života pacientů a její využití v ekonometrii zdravotní péče, QALY	210
19	Poruchy polykání u nádorů dutiny ústní a orofaryngu (<i>M. Černý, J. Šatanková, V. Chrobok</i>)	212
19.1	Patogeneze a projevy dysfagie	213
19.2	Diagnostika dysfagie	214
19.3	Terapie a prevence	217
20	Prevence a dispenzarizace nádorů hlavy a krku (<i>P. Komínek, J. Cvek, P. Matoušek, K. Zeleník, D. Feltl</i>)	220
20.1	Primární prevence	221
20.2	Sekundární prevence	222
20.3	Terciální prevence a dispenzarizace	226
IV.	LÉČBA – SPECIÁLNÍ ČÁST	
21	Chirurgická léčba karcinomu rtu (<i>H. Binková, I. Stupka</i>)	238
21.1	Obecné principy chirurgické léčby karcinomu rtu	238
21.2	Chirurgická resekce karcinomů rtu	240
21.3	Komplikace chirurgické léčby karcinomů rtů	241
22	Chirurgická léčba karcinomů dutiny ústní (<i>H. Binková, J. Plzák, J. Kozák</i>)	243
22.1	Obecné principy chirurgické léčby karcinomu dutiny ústní	243
22.2	Chirurgické přístupy	245
22.3	Specifika chirurgické léčby sublokalit dutiny ústní	253
22.4	Komplikace chirurgické léčby karcinomů dutiny ústní	254
23	Nechirurgická léčba karcinomu rtu a dutiny ústní (<i>J. Petera, M. Vošmik, L. Tuček</i>)	256
23.1	Specifika léčby karcinomu dutiny ústní	256
23.2	Nechirurgická léčba karcinomů dutiny ústní podle lokalit	256
24	Chirurgická léčba karcinomu orofaryngu (<i>M. Zábrodský, J. Klozar</i>)	268
24.1	Obecné principy chirurgické léčby karcinomu orofaryngu	264
24.2	Transorální chirurgické přístupy	265
24.3	Zevní chirurgické přístupy	265
24.4	Komplikace a nežádoucí účinky léčby karcinomu orofaryngu	269

25	Nechirurgická léčba karcinomů orofaryngu (<i>M. Vošmik, M. Hodek, J. Petera</i>)	271
25.1	Postavení nechirurgické léčby u karcinomu orofaryngu.....	271
25.2	Léčba časných stádií karcinomu orofaryngu.....	273
25.3	Léčba lokálně a regionálně pokročilých stádií karcinomu orofaryngu..	274
25.4	Léčba vzdáleně metastatického karcinomu orofaryngu.....	275
25.5	Léčba lokálně nebo regionálně recidivujícího karcinomu orofaryngu ..	277
26	Význam HPV v klinickém rozhodování o léčbě karcinomu orofaryngu (<i>J. Klozar</i>)	283
26.1	Volba méně agresivních chirurgických postupů.....	280
26.2	Méně invazivní přístup u kombinované léčby	280
26.3	Vynechání chemoterapie v protokolech konkomitantní chemoradioterapie	281
26.4	Redukce dávky radioterapie	281
26.5	Použití nových přístupů zaměřených proti HPV.....	282
27	Léčba karcinomu nazofaryngu (<i>J. Plzák, J. Neuwirthová, M. Vošmik</i>)	283
27.1	Obecné principy léčby karcinomu nazofaryngu	283
27.2	Časný karcinom nazofaryngu.....	284
27.3	Lokálně pokročilý karcinom nazofaryngu	286
27.4	Metastazující karcinom nazofaryngu	287
27.5	Recidivující karcinom nazofaryngu	287
28	Léčba krčních metastáz u karcinomu dutiny ústní a orofaryngu (<i>J. Plzák</i>).....	289
28.1	Nechirurgická léčba krčních metastáz.....	289
28.2	Elektivní blokové krční disekce u karcinomů dutiny ústní a orofaryngu (cN0).....	290
28.3	Terapeutické blokové krční disekce u karcinomů dutiny ústní a orofaryngu (cN+).....	291
29	Rekonstrukce pooperačních defektů v dutině ústní a hltanu (<i>J. Veselý, Z. Dvořák, H. Binková, I. Stupka, M. Zábrodský</i>)	294
29.1	Obecné zásady rekonstrukce	294
29.2	Přehled rekonstrukčních technik	295
29.3	Nejčastěji využívané laloky při rekonstrukci v oblasti hlavy a krku.....	298
29.4	Rekonstrukce defektů dle místa resekce	303

30	Prognóza a prognosticky významné faktory léčby (<i>P. Smilek, M. Vošmik, J. Klozar, P. Čelakovský</i>)	313
30.1	Prognostické faktory vycházející z vlastností pacienta a jeho organismu	314
30.2	Prognostické faktory odvozené od základních vlastností nádoru	315
30.3	Molekulárně biologické markery	318

V. ZÁVĚR

31	Současné trendy a další perspektivy (<i>J. Klozar, M. Vošmik</i>)	328
31.1	Chirurgická léčba	329
31.2	Nechirurgická léčba	330
32	Poučení pro praxi (<i>J. Plzák, P. Smilek, J. Klozar</i>)	334
32.1	Epidemiologie a klinické příznaky	334
32.2	Diagnostika	335
32.3	Léčba	335

VI. PŘÍLOHY

	Slovníček základních pojmů (<i>P. Smilek, M. Veselý, L. Čábalová</i>)	340
	Doporučená literatura	350
	Slovníček jmen (<i>M. Veselý, P. Smilek</i>)	351
	O autorech	355
	Seznam tabulek	361
	Seznam obrazových příloh	362
	Seznam použitých zkratk	366
	Rejstřík	370